

Vernieuwende wetenschappelijke aanpak versterkt eigen regie van mensen met dementie

Zorgaanbieder Avoord heeft anderhalf jaar ervaring opgebouwd met SOCAV, een persoonsgerichte interventie die ervoor zorgt dat mensen met dementie een betere eigen regie en autonomie ervaren. Ergotherapeuten werken al geruime tijd met deze bewezen effectieve interventie bij mensen met dementie en hun mantelzorgers in de thuissituatie. Het bijzondere is dat die nu voor het eerst wordt toegepast met verzorgenden in het verpleeghuis. Een leerproces voor ze, maar wel een dat resultaten blijkt af te werpen. De afkorting SOCAV staat voor: Spiegelen, Observeren, optimaal Communiceren en Aanleren van Vaardigheden.

Bij mensen met dementie ligt op bepaalde momenten van de dag onrust op de loer. Tegen het vallen van de avond bijvoorbeeld. Caroline Hendrickx merkt dit aan haar moeder. 'Ze heeft dan het idee dat haar man en kinderen thuiskomen en dat ze dus het eten moet gaan klaarmaken', vertelt ze. Maar dat hoeft ze niet, want nu haar dementie zo ver gevorderd is, woont ze op een kleinschalige PG-afdeling van Avoord. En de verzorgenden slagen er iedere dag in die onrust snel te beteugelen. 'Waar het precies in zit dat ze mijn moeder zo goed weten te bereiken, kan ik niet benoemen', zegt Hendrickx, 'maar ik merk als ze onrustig wordt, dat ze eerder in het proces wordt ondersteund of afgeleid. Met de afleiding die ze dan krijgt, herstelt haar gevoel van rust zich weer snel.'

Haar moeder woont sinds mei 2016 bij Avoord, dezelfde organisatie waarvan ze eerder al op basis van zorg en verblijf een appartement huurde. Haar dementie had toen al een aanvang genomen en hoewel Caroline en haar zussen en broers er dagelijks voor haar waren in dat appartement, waren ze toch in toenemende mate bang voor onrust bij haar moeder op het moment dat ze de deur achter zich dicht trokken. ‘Het was een bewuste keuze om haar tijdig in de 24/7 zorg bij Avoord te krijgen’, zegt Hendrickx. ‘We wilden zeker weten dat ze in Rijsbergen kon blijven en niet bijvoorbeeld naar Zevenbergen zou moeten als de opname hals over kop moest plaatsvinden.’

Hoewel Hendrickx niet precies de vinger kan leggen op wat de teamleden doen om het gedrag van haar moeder gunstig te beïnvloeden op momenten dat dit nodig is, weet ze wel dat er de wetenschappelijke aanpak van SOCAV achter zit (zie kader). ‘Mijn eerste idee was dat het oude wijn in nieuwe zakken was’, zegt ze. ‘Toen we er uitleg over kregen – dat was al toen mijn moeder nog in het appartement woonde – dacht ik: het is toch logisch om haar zoveel mogelijk zelf te laten doen. Maar het omslagpunt voor mij was zien welk effect het op haar heeft. Zelf heb ik de SOCAV-training niet gedaan, maar mijn zussen en een broer deden dat wel. Vooral mijn ene zus, die eerst nogal corrigerend was naar mijn moeder, is nu veel meer acceptierend geworden.’

Willen excelleren

Dat Avoord aan de slag is gegaan met SOCAV, heeft te maken met het feit dat het de beslissing nam niet te willen fuseren maar een kleine zelfstandige zorgaanbieder te willen blijven. ‘Als je zelfstandig wilt blijven moet je excelleren in de zorg die je levert’, zegt Elma Stitzinger, ‘dat vraagt om samenwerking met de wetenschap en vooroplopen op de rest.’ Zij is programmamanager innovatie en ontwikkeling bij Avoord en is speciaal aangenomen om op het moment van die beslissing onderzoek te gaan verrichten om tot zorgvernieuwing te komen. Ze komt van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Samen met de Radboud Universiteit in Nijmegen een van de koplopers in dementieonderzoek. Ze vertelt: ‘De afgelopen tien jaar hebben we veel kleine doorbraken gezien in dit onderzoek. Wat wij nu hebben gedaan is al de kennis daaruit bij elkaar brengen en kijken of we die kunnen gebruiken om praktisch aan te sluiten op de behoefte van de persoon met dementie. Zo is SOCAV ontstaan.’

Avoord geeft tijdens de Waardigheid en trots – congresdagen op 3 en 4 juli 2017 4 keer een workshop over SOCAV.

Op zoek naar levensgeluk

Hennie Lambregts, verpleegkundige, was snel enthousiast om als coach te helpen het gedachtegoed van SOCAV binnen Avoord te verspreiden in de praktijk. ‘Het is prachtig om samen met medewerkers en bewoners bezig te zijn om op basis van de wens van de bewoner tot een verandering te komen die de bewoner meer

levensgeluk geeft en de teams meer voldoening in hun werk. Verzorgenden hebben voor hun beroep gekozen om te zorgen en hebben altijd alles gedaan wat ze dachten dat goed was voor de bewoner. Nu leren ze vanuit een ander perspectief te denken. En dat begint al bij het wakker worden van de bewoners in de ochtend: wil de bewoner wel uit bed? Vroeger was het gewoon je beurt om uit bed geholpen te worden. De bewoner wordt veel meer gehoord nu. We werken met geduld, op een rustig tempo dat de bewoner de tijd geeft om een antwoord te geven op de vraag. De bewoner komt dan ook prettiger, rustiger en zelfverzekerder aan tafel voor het ontbijt. Er is minder onrust.'

Wetenschappelijke basis

Heel veel verpleeghuizen zijn bezig met die persoonsvolgende benadering, weet Stitzinger. 'Het verschil is de wetenschappelijke benadering die er bij ons achter ligt', vertelt ze. 'We weten dat mensen met dementie veel meer kunnen dan we doorgaans aannemen. Het kleine brein blijft in vrijwel alle fasen van dementie actief en dat kun je prikkelen door mensen zelf dingen te laten doen en beslissingen te laten nemen. Feitelijk is dat niet eens zo moeilijk, maar het vraagt van de mensen om die persoon met dementie heen wel een gedragsverandering.'

Lambregts legt uit: 'Je moet geduld hebben, wat langzamer praten en niet teveel willen zorgen. Je moet iemand prikkelen tot nadenken. In de anderhalf jaar dat we nu bezig zijn merk ik dat de teamleden al echt

stappen hebben gezet, maar ook echt nog steeds lerend zijn. Ik moet ze coachen en complimenteren. De druk om terug te vallen in oud gedrag is soms groot, zeker bij grote werkdruk. Een “O ja”-moment is dan belangrijk. Maar het effect is er. Zelfs met mensen die al verder in het proces van dementie zitten lukt het om weer contact te krijgen. Dat is echt bijzonder. En als het iemand niet meer lukt om een wens onder woorden te brengen, is het heel belangrijk om te observeren, om te kunnen zien waar iemand blij van wordt. Het is altijd prachtig om te zien als je daarin slaagt. En het mooie is dat ook het team hierdoor leert onderling beter te communiceren.’

Proeftuinproject SOCAV

SOCAV is een project dat in het kader van het programma Waardigheid en trots bij dementie is uitgekozen tot proeftuinproject. Het is een samenwerkingsproject van Avoord met de afdeling IQ Healthcare en Alzheimercentrum van het Radboudumc en de Universiteit van Tilburg. De proeftuinen vormen een onderdeel van het Deltaplan Dementie. Doel van het project is het verhogen en behouden van de eigen regie, autonomie, zelfredzaamheid en kwaliteit van leven van mensen met dementie door het inzetten van persoonsgerichte interventies. De afkorting SOCAV staat voor: Spiegelen, Observeren, optimaal Communiceren en Aanleren van Vaardigheden. De verzorgenden worden door peer-coaches getraind en begeleid om in samenwerking met familie, vrijwilligers, ergotherapie en fysiotherapie meer persoonsgerichte zorg te gaan leveren aan mensen met dementie om zo hun eigen regie, zelfredzaamheid en kwaliteit van leven te vergroten en/of behouden.

Deze persoonsgerichte interventie gericht op verzorgenden is vanuit Radboudumc Alzheimercentrum afdeling IQ Healthcare ontwikkeld. Projectleider aldaar is dr Maud Graff. 'Een deel van de strategieën die je als mens hebt is bij dementie nog steeds aanwezig', vertelt zij. Ook kunnen mensen met dementie zelf aangeven wat hun wensen zijn. Met SOCAV leren verzorgenden om met mensen met dementie in gesprek te gaan en te observeren, om hun wensen en behoeften tot eigen regie en hun strategieën in kaart te brengen. Als ze vervolgens deze mensen juist benaderen en inspelen op de strategieën die nog aanwezig zijn, helpen ze hen om de nog aanwezige mogelijkheden te blijven gebruiken. Het gaat er hierbij om dat de verzorgenden achterhalen of iemand nog reageert op bijvoorbeeld verbale of juist visuele instructies, of iemand om zich heen kijkt en de omgeving waarneemt of niet. Op basis hiervan kunnen ze mensen houvast geven om de eigen regie en autonomie terug te krijgen en handelingen – aankleden bijvoorbeeld – in de juiste volgorde te volbrengen. Normaal iets wat ergotherapeuten in hun behandeling doen, maar wij doen het in dit project juist met verzorgenden omdat zij degenen zijn die de hele dag bij die mensen met dementie zijn. Natuurlijk is dat nieuw voor verzorgenden, want zij zijn gewend om heel taakgericht en verzorgend te werk te gaan. Maar daarin wordt iedereen met dementie op dezelfde manier benaderd en wordt veel overgenomen, en is er geen ruimte voor een persoonsgerichte benadering in communicatie en observatie. Bij SOCAV vormt die persoonsgerichte communicatie en observatie juist de basis.

Avoord stelt echt de bewoners centraal door op basis van dit uitgangspunt te werken. De eerste gedachte van verzorgenden is dat het extra tijd kost om zo te werken, maar het leidt juist tot ander gedrag waarbij bewoners meer benaderbaar worden en je dus tijd bespaart. Gedragsproblemen nemen af en mensen worden actiever en gaan meer handelingen en activiteiten zelf uitvoeren, dat zie je in dit project ook gebeuren.'

Interview door Frank van Wijck

Meer weten

- [Bekijk de workshops die Avoord geeft over SOCAV tijdens de Waardigheid en trots- congresdagen en schrijf u in!](#)
 - [Bekijk de website van SOCAV](#)
 - Avoord is deelnemer aan Waardigheid en trots – Ruimte voor verpleeghuizen. [Lees meer over de verbeterplannen van deze organisatie.](#)
 - Lees ook het artikel: [Avoord gaat voor maximaal behoud van vaardigheden voor mensen met dementie](#)
-

tags:

[Avoord](#) (11), [Dementie](#) (182), [Eigen regie](#) (46)